

Nr 1089

Av fru **Holmqvist**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 138, med förslag till lag om ändring i föräldrabalken m. m.

Kungl. Maj:ts proposition nr 138 om tillägg i föräldrabalken (FB) av ett särskilt kapitel om verkställighet som rör barn, om ändrad lydelse av 1 § i utsökningslagen och om ändrad lydelse av 50 § barnavårdslagen (Bvl) bygger i ökad utsträckning på medverkan från de barnavårdande organen och på en samordning beträffande beslutsgången i ärenden angående verkställighet som rör överlämnande av barn.

Obligatorisk underställning av barnavårdsnämnds beslut om förbud att flytta fosterbarn

Barnavårdsnämnds beslut om förbud att flytta fosterbarn innebär alltid ett allvarligt ingrepp i vårdnadshavarens rätt.

I den i propositionen föreslagna ändrade lydelsen av 50 § första stycket Bvl kan indikationen för sådant barnavårdsnämnds beslut anses blivit utvidgad. Även om ett än större hänsynstagande till barnet än vad lagrummet medger hade varit önskvärt hälsas den föreslagna utvidgningen med tillfredsställelse. Det finns ingen anledning att anta annat än att barnavårdsnämnderna prövar dessa ärenden med beaktande av barnets bästa. En inskränkning av vårdnadshavarens rätt av den omfattning och det djup som det här är fråga om synes emellertid kunna jämföras med barnavårdsnämnds beslut om omhändertagande för samhällsvård. Det finns därför anledning att ifrågasätta, om icke jämväl barnavårdsnämnds beslut om förbud att flytta fosterbarn borde från dessa utgångspunkter vara föremål för obligatorisk underställning hos länsstyrelsen i analogi med den underställning som äger rum enligt 24 § andra stycket Bvl beträffande omhändertagande enligt 29 eller 30 § i fall där samtycke till verkställighet inte lämnas. Härvid bör uppmärksammas att interimistiskt beslut jämlikt 22 § Bvl kan erfordras jämväl i förbudsärendena.

En obligatorisk underställning skulle medföra att onödig tidsutdräkt förhindras i dessa starkt laddade konfliktsituationer som för det berörda barnet eller barnen ofta innebär en psykisk påfrestning. Den föreslagna ordningen utgör ingen garanti för att tidsutdräkt undviks. En lösning av situationen kan i vissa fall dra ut långt på tiden, medförande otrygghet och osäkerhet för samtliga berörda parter. Barnavårdsnämnd kan ha beslutat om förbud att flytta fosterbarnet. Därest vårdnadshavaren icke besvärar

sig, råder ändock en betydande otrygghet för såväl barnet som fosterföräldrarna. Kanske först efter avsevärd tid begärd vårdnadshavaren handräckning för att få ta barnet till sig.

En underställning har vidare den fördelen att också vårdnadshavarens situation blir bedömd innan slutligt beslut fattas. Det ligger i sakens natur att länsstyrelsen i sin prövning också beaktar handräckningsfrågan även om framställning om handräckning icke föreligger. Förutsättningarna för att de tvister det här är fråga om därigenom snabbt kan bringas till avgörande torde därmed ökas betydligt. Ur vårdnadshavarens synpunkt torde också en omedelbar och obligatorisk underställning hos länsstyrelsen av förbudsfrågan framstå som mera naturlig än att vårdnadshavaren besvärsvägen skall behöva vinna en rätt som för denne många gånger framstår som självklar.

Viss justering av föreslagna 21 kap. FB

Den grundläggande tanken i beredningens förslag, till vilken även departementschefen anslutit sig, är att överflyttningen av barnet om möjligt skall ske på frivillighetens väg. Innebörden härav är att länsstyrelsen, när det kan antas att förflyttningen av barnet kan ske utan tvångsmedel, uppdrar åt barnavårdande organ att försöka genomföra åtgärden. Enligt beredningens förmenande bör sådant uppdrag i första hand lämnas till barnavårdsnämnd. Beredningen anger visserligen icke vilken nämnd som avses, men det torde kunna förutsättas att beredningen härvid avser barnavårdsnämnden i den kommun där fosterhemmet är beläget. Beredningens mening är att nämnden sedan den mottagit uppdraget från länsstyrelsen låter en representant från nämnden ta kontakt med den som omhänderhar barnet och verka för att barnet godvilligt överlämnas till vårdnadshavaren. Men beredningen tänker sig också att länsstyrelsen skall kunna ge uppdraget åt annan som är verksam inom barnavården, t. ex. socialvårdskonsulent, barnavårdskonsulent eller tjänsteman hos barnavårdsnämnd. Anlitande av sådana befattningshavare bör ske främst när nämnden tidigare tagit befattning med saken eller i visst fall inte är rustad eller lämpad för uppgiften.

Departementschefen har för sin del ansett att de aktuella uppdragens natur är sådan att det knappast är behövt eller lämpligt att engagera barnavårdsnämnden i dess helhet. Denna uppfattning har också i den föreslagna lydelsen av 21 kap. 2 § FB uttryckts så, att länsstyrelsen äger uppdraga åt ledamot eller suppleant i barnavårdsnämnden eller tjänsteman inom barnavården att verka för att den som har hand om barnet frivilligt skall fullgöra vad som åligger honom.

I likhet med vad som anförts av departementschefen anser jag att det kan uppstå situationer då det är mycket svårt, ja, direkt olämpligt, för bar-

navårdsnämnden att medverka. Jag avser här barnavårdsnämnden i den kommun där fosterhemmet är beläget, någon annan nämnd torde icke kunna komma i fråga. Men därför bör icke barnavårdsnämnden generellt frångås. Det ifrågasatta medlingsuppdraget får anses ligga inom ramen för barnavårdsnämndens allmänna kompetensområde, och i många fall torde det falla sig naturligt att barnavårdsnämnden medverkar, även om nämnden i ett tidigare skede fattat beslut eller gjort uttalande som går emot länsstyrelsens ställningstagande. Någon onödig försening av verkställighetsärendena genom barnavårdsnämndens medverkan behöver icke befaras, i varje fall icke vad beträffar de nämnder som har tjänstemän anställda.

Förslaget om att länsstyrelsen skulle lämna uppdraget direkt åt enskild leddamot eller suppleant eller tjänsteman hos nämnden kan däremot icke anses lämpligt, då vederbörande härigenom — åtminstone i vissa fall — riskerar att komma i motsatsställning till nämnden. Även rent principiellt måste det bedömas som olämpligt att dylika uppdrag av länsstyrelsen ges enskilda förtroendemän eller tjänstemän vid nämnden. Ifrågavarande uppdrag torde i stället — i de fall då barnavårdsnämnden av olika skäl icke bör anlitas — kunna lämnas åt socialvårdskonsulent eller barnavårdskon-sulent. I vissa fall kan det emellertid vara önskvärt att kunna gå utanför kretsen av barnavårdsfunktionärer. Därför bör öppnas en möjlighet för länsstyrelsen att förordna annan lämplig person för uppdraget. Det kan exempelvis bli fråga om någon läkare, barnpsykiatrisk kurator, distrikts-sköterska eller annan, för vilken fosterföräldrarna kan antas hysa förtroende.

De ytterligare ändringar av barnavårdslagen som kan följa av bifall till motionen förutsätter jag att utskottet kommer att utarbeta förslag till.

Med hänvisning till det anförda hemställes,

att riksdagen måtte antaga de i propositionen nr 138 framlagda förslagen till lagstiftning med de ändringar att 21 kap. 2 § föräldrabalken och 50 § barnavårdslagen erhåller nedan angivna lydelse:

(Kungl. Maj:ts förslag)

(Motionärens förslag)

21 kap. 2 § föräldrabalken

Innan länsstyrelsen förordnar om verkställighet, äger den uppdraga åt ledamot eller suppleant i barnavårdsnämnden eller tjänsteman inom barnavården att verka för att den som har hand om barnet frivilligt skall fullgöra vad som åligger honom.

Innan länsstyrelsen förordnar om verkställighet, äger den uppdraga åt *barnavårdsnämnd eller lämplig person utom nämnden att verka för att* den som har hand om barnet frivilligt skall fullgöra vad som åligger honom.

Den som — — — — veckor.

(Kungl. Maj:ts förslag)

Den som fått uppdrag enligt första stycket skall inom tid som länsstyrelsen bestämmer lämna denna en redogörelse för de åtgärder som vidtagits och vad som förekommit vid uppdragets utförande. Tiden får ej utan synnerliga skäl sättas längre än två veckor.

*(Motionärens förslag)**50 § barnavårdslagen*

Om det skulle innebära avsevärd fara för ett fosterbarns kroppsliga eller själsliga hälsa att skiljas från fosterhemmet, äger barnavårdsnämnden i den kommun, där fosterhemmet finnes, för viss tid eller tills vidare förbjuda föräldrarna eller annan som har vårdnaden om barnet att taga det från fosterhemmet.

Är förbud — — — — fyra veckor.

Förbud enligt denna paragraf utgör ej hinder att barnet skiljes från fosterhemmet på grund av beslut enligt 21 kap. föräldrabalken.

Sedan beslut meddelats enligt första stycket skall beslutet underställas länsstyrelsens prövning. För sådant ändamål skall beslutet jämte samtliga handlingar i ärendet utan dröjsmål och senast inom tio dagar från dagen för beslutet ingivas till länsstyrelsen.

Stockholm den 31 oktober 1967

Mary Holmqvist (s)